

Zemkopības ministrija

Perspektīvas bioekonomikai un dabas kapitāla izmantošanai Latvijā jaunajā plānošanas periodā

Vidzemes plānošanas reģions

25.11.2020.

Zemkopības ministrija

Bioekonomika - dabas kapitāla racionāla izmantošana

Atjaunojamo bioloģisko resursu (no zemes un ūdens) izmantošana... lai ražotu pārtiku,
bioresursos balstītus produktus, materiālus un enerģiju

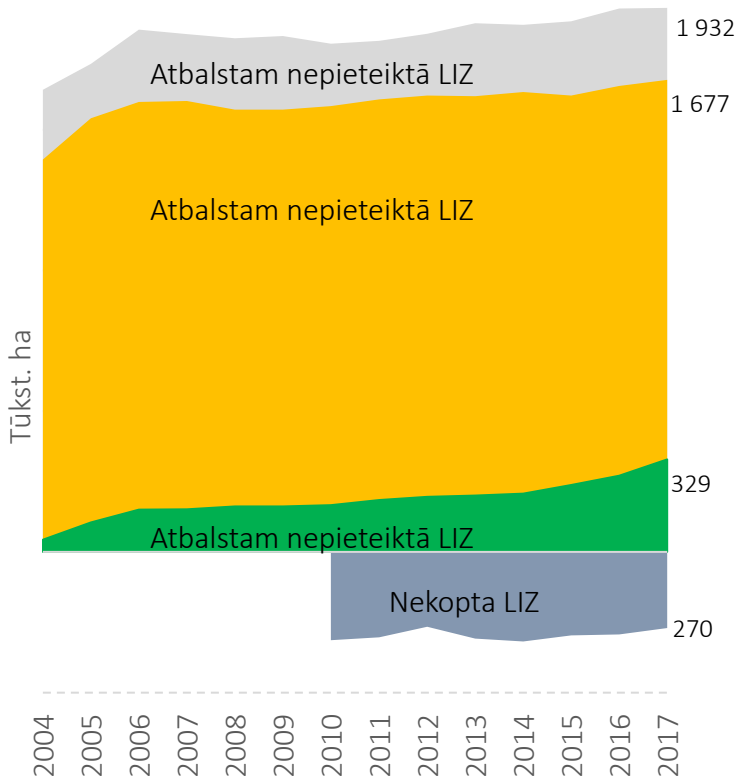

Zemkopības ministrija

Bio resursi – zeme, ūdeņi – dabas kapitāls

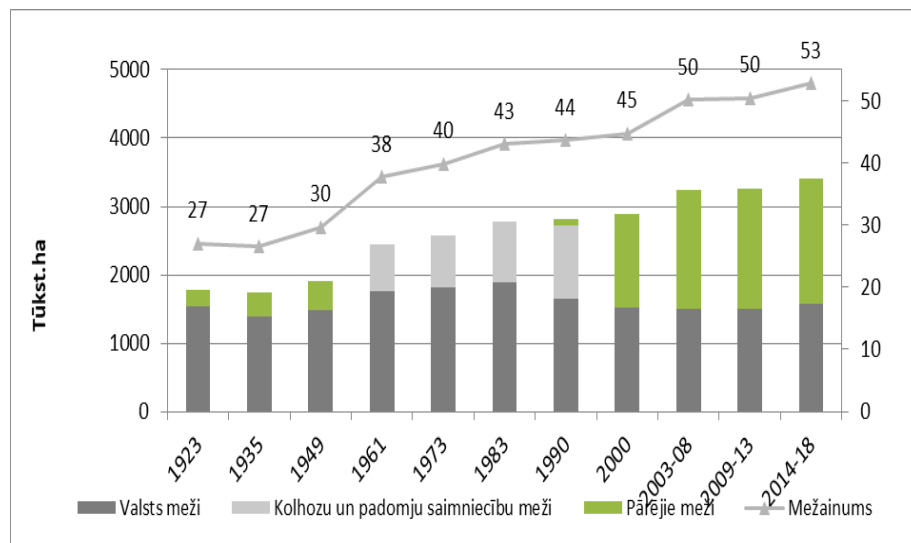
Lauksaimniecībā uzmantojamās zemes (LIZ) izmantošana palielinās, tuvojoties 2 milj. ha

LV teritorija 64 589 km²

- Lauksaimniecības zemes 36 % no sauszemes teritorija, 71 % ir aramzemes un 27 % pļavas un ganības (VZD)
- Meža zemes 53 %, (MSI 2019.)

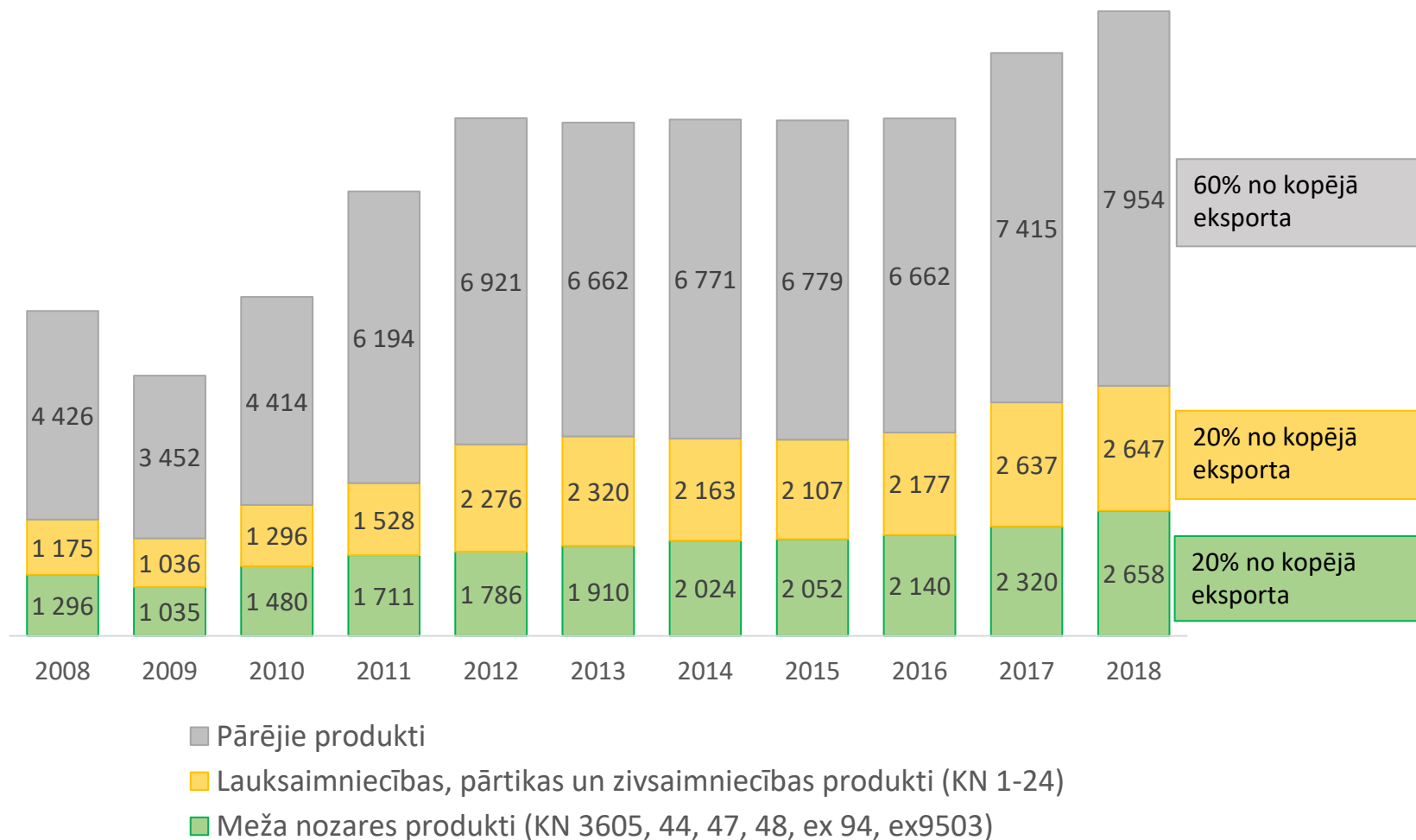
Meža platību un piederības dinamika

Zemkopības ministrija

Pārtikas un lauksaimniecības produktu un koku un koku izstrādājumu eksports, milj. EUR

Zemkopības ministrija

Bioekonomikas nozaru nozīme reģionos (I)

Apstrādes rūpniecība

Valstī, miljardi (mj.) eur

IKP kopā: 26,8

IKP PV kopā: 13,0

Radītā pievienotā un produkcijas vērtība reģionos, milj.(m.) eur(€)

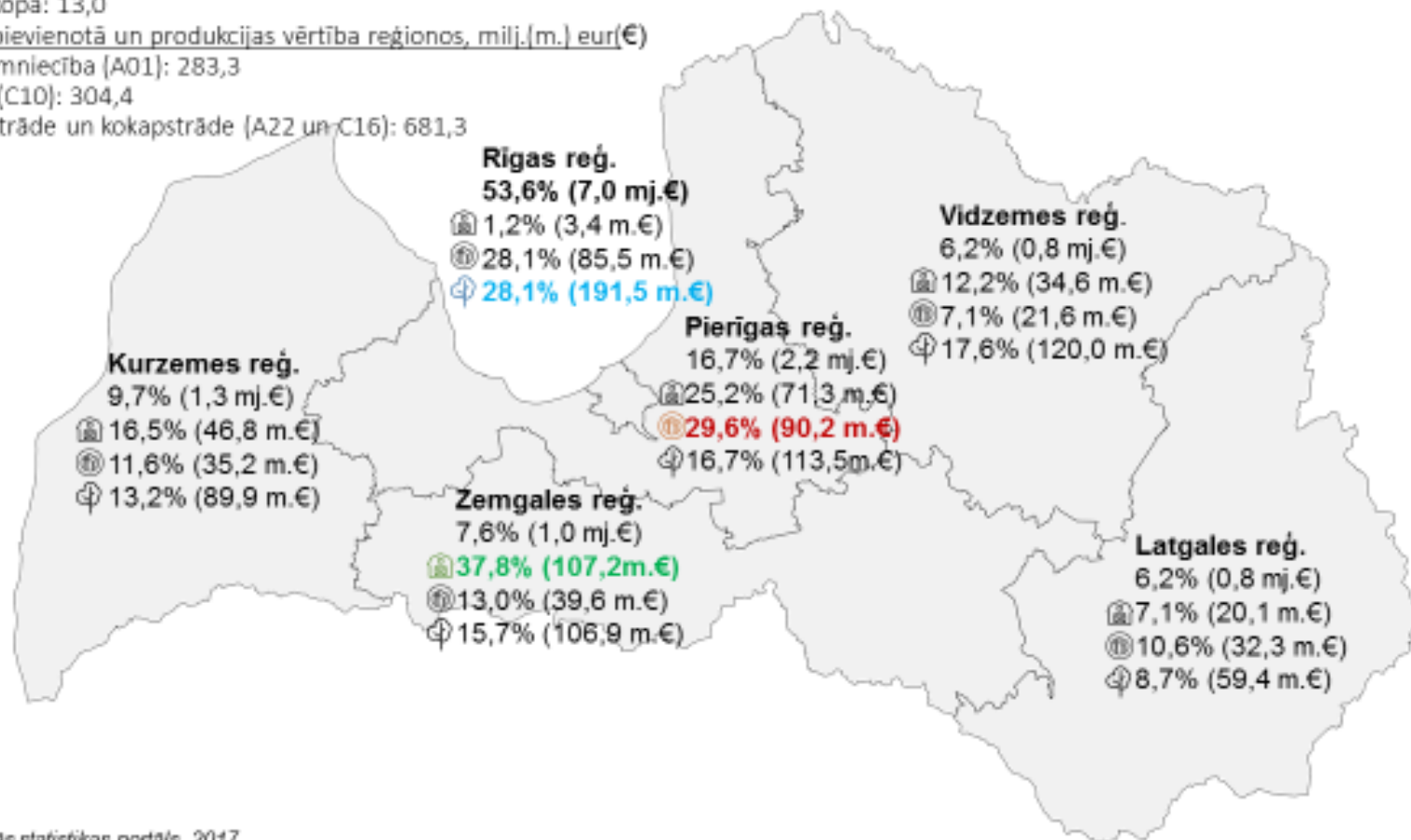
Lauksaimniecība (A01): 283,3

Pārtika (C10): 304,4

Mežzīdniecība un kokapstrāde (A22 un C16): 681,3

Avots: Oficiālās statistikas portāls, 2017

Zemkopības ministrija

Bioekonomikas nozaru nozīme reģionos (II)

Valstī, tūkst. (t.)

Kopā: 977,5

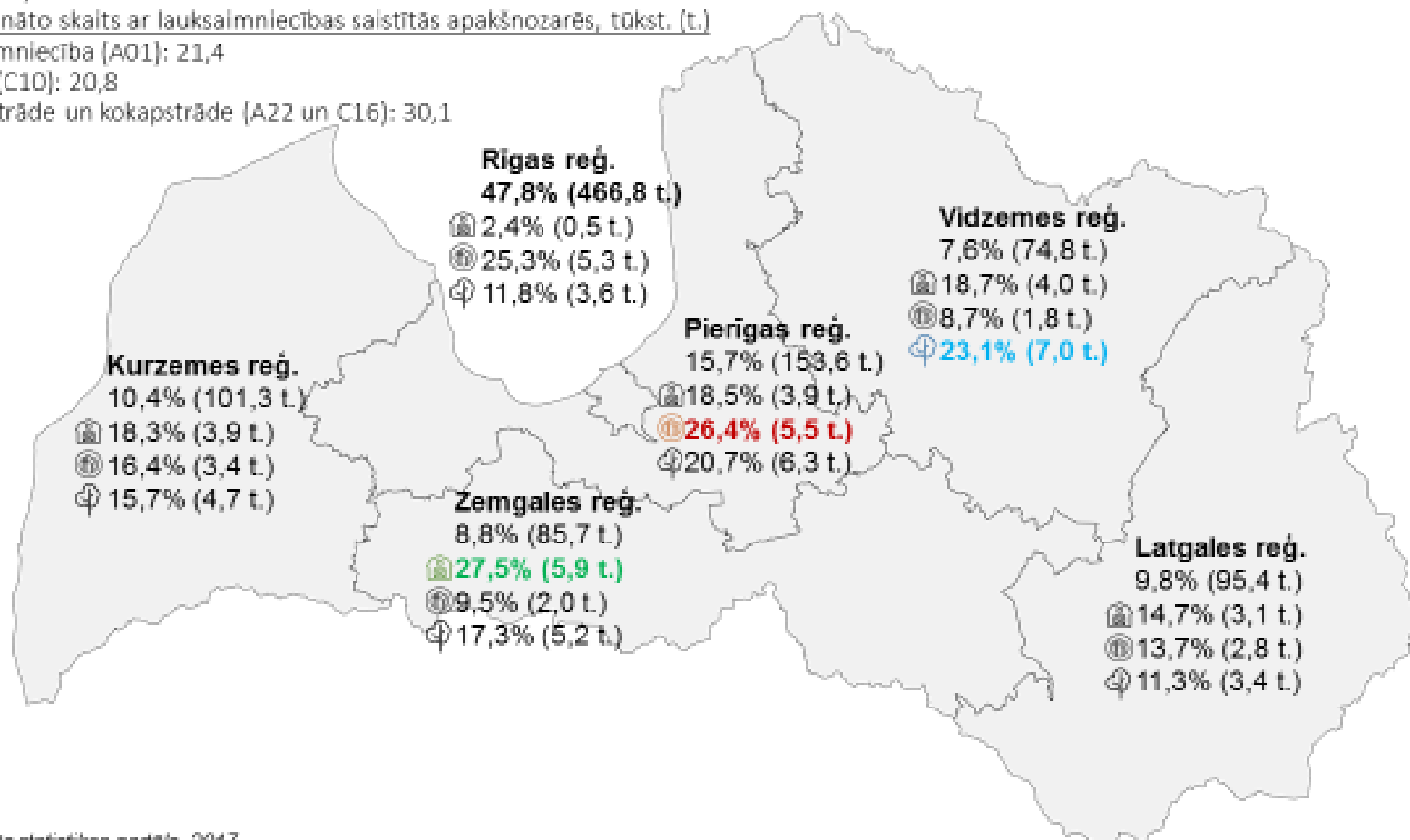
Nodarbināto skaits ar lauksaimniecības saistītās apakšnozarēs, tūkst. (t.)

🏡 Lauksaimniecība (A01): 21,4

🌾 Pārtika (C10): 20,8

🌲 Mežizstrāde un kokapstrāde (A22 un C16): 30,1

Loma nodarbinātībā

Avots: Oficiālās statistikas portāls, 2017

Zemkopības ministrija

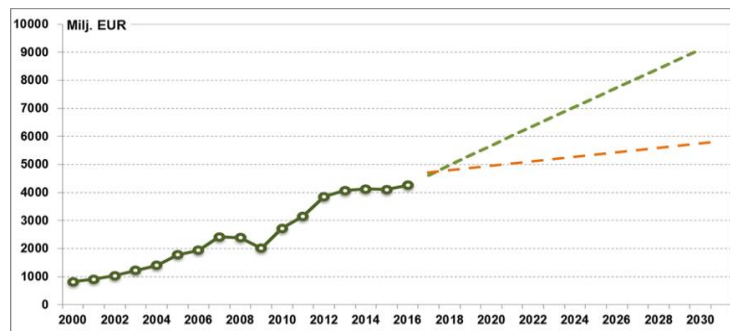
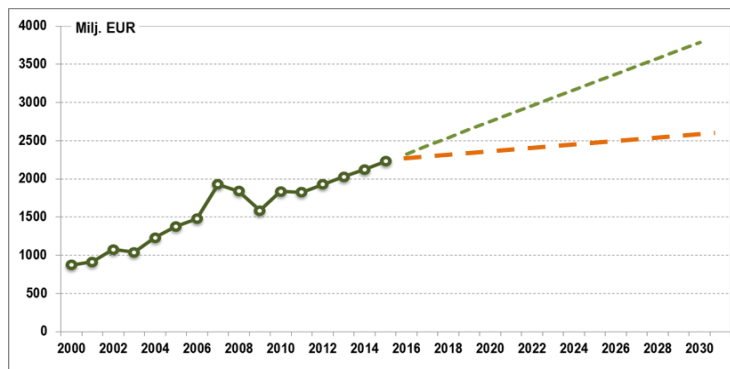
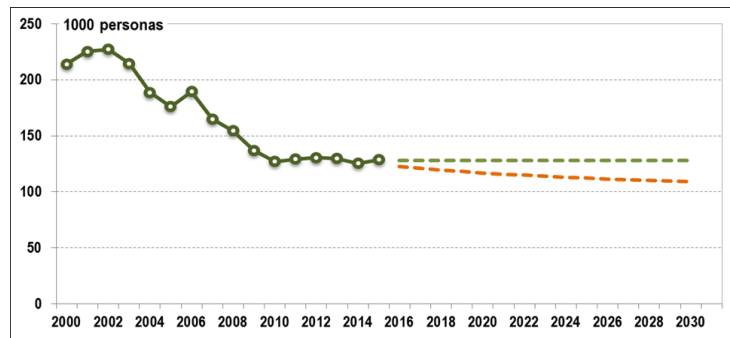
Bioekonomikas mērķi Latvijā 2030

Latvijas Bioekonomikas stratēģijas mērķi ir īstenojami trīs galvenajās jomās:

Nodarbinātības veicināšana un saglabāšana bioekonomikas nozarēs **līdz 128 tūkst. nodarbināto**

Bioekonomikas produktu pievienotās vērtības palielināšana vismaz **līdz 3,8 miljardiem EUR 2030. gadā;**

Bioekonomikas eksporta produkcijas vērtības palielināšana vismaz **līdz 9 miljardiem EUR 2030. gadā.**

Zemkopības ministrija

Lauku teritoriju attīstības perspektīvas pēc 2020.

Zemkopības ministrija

KLP MĒRĶI

HORIZONTĀLAIS MĒRĶIS – ZINĀŠANAS, KONSULTĀCIJAS, INOVĀCIJAS

EKONOMIKAS MĒRĶI

TAISNĪGI IENĀKUMI

**PALIELINĀT
KONKURĒTSPĒJU**

**LĪDZSVAROT VARU
PĀRTIKAS ĶĒDĒ**

VIDES MĒRĶI

**RĪCĪBA KLIMATA
JOMĀ**

VIDRŪPE

**SAGLABĀT AINAVAS
UN
BIOAUDZVEIDĪBU**

SOCIĀLIE MĒRĶI

**SEKMĒT PAAUDŽU
MAIŅU**

**PLAUKSTOŠI LAUKU
APVIDI**

**AIZSARGĀT
PĀRTIKAS &
VESELĪBAS
KVALITĀTI**

Zemkopības ministrija

SITUĀCIJAS ANALĪZE KLP STRATĒGISKĀ PLĀNA SAGATAVOŠANAI

- Lauksaimnieku ienākumi ir zemi uz nodarbināto, īpašo mazajās un vidējās saimniecībā, lopkopības nozarēs;
- Ienākumi ir nestabili dēļ straujām cenu svārstībām un tirgus nestabilitātes;

- Produktivitāte paaugstinās, taču joprojām zema;
- Ir zema atbalsta atdeve;
- Lielākā daļa saimniecību ir pašpatēriņa;
- Izmaksas pieaug straujāk nekā izlaide;
- Eksportā ir liels izejvielu īpatsvars;

- Lauksaimnieku radītās pievienotās vērtības daļa pārtikas ķēdē samazinās;
- Dārzenų nozarē samazinās ražotāju izlaide, kuri darbojas ārpus ražotāju organizācijām;
- Citās nozarēs neveidojas jauni un lēni paplašinās esošie atbilstīgie kooperatīvi, taču esošo izlaide pieaug

Zemkopības ministrija

SITUĀCIJAS ANALĪZE KLP STRATĒGISKĀ PLĀNA SAGATAVOŠANAI

<https://www.zm.gov.lv/zemkopibas-ministrija/statiskas-lapas/situacijas-analize-klp-strategiska-plana-sagatavosana?id=20571#jump>

- Jāsamazina lauksaimniecības radītās SEG emisijas, tostarp pārstājot apart kūdrāju (organiskās) augsnes;

- Jāsamazina amonjaka emisijas, lai uzlabotu gaisa kvalitāti;
- Ūdens kvalitāte uzlabojama, samazinot lauksaimniecības, tostarp barības vielu noplūdes radīto piesārņojumu;

- ES nozīmes aizsargājamo biotopu stāvoklis - nelabvēlīgs;
- Lauku putnu sugu populācija samazinās;
- Novērojams ainavas homogenizācijas risks;

- Lauksaimnieku sabiedrība noveco;
- Lauku iedzīvotāju skaits joprojām samazinās;
- Pastāv ienākumu atšķirības reģionos un nabadzības risks joprojām būtisks;

- Izaugsmes tempi reģionos atšķirīgi;
- Pieaug pesticīdu lietošanas apjoms un antimikrobiālā rezistence.

Dabas resursu (kapitāla) izmantošana

- Mēslojuma lietošana
- N un P noteces (t/g vai kg/ha)

Ūdens

- Augsnes organiskā viela
- Augsnes reakcija
- Fosfors un kālijs
- Iekultivēšanas pakāpe

Augsne

- Amonjaka emisijas
- Kūtsmēsļu apsaimniekošana

Gaiss

- Zemes izmantošana, apsaimniekošana
- Ainavu daudzveidība, elementi
- ES nozīmes biotopu un dzīvotņu stāvoklis

Bioloģiskā daudzveidība

- SEG emisijas
- Zemes izmantošana, apsaimniekošana
- Lopkopība

Klimats

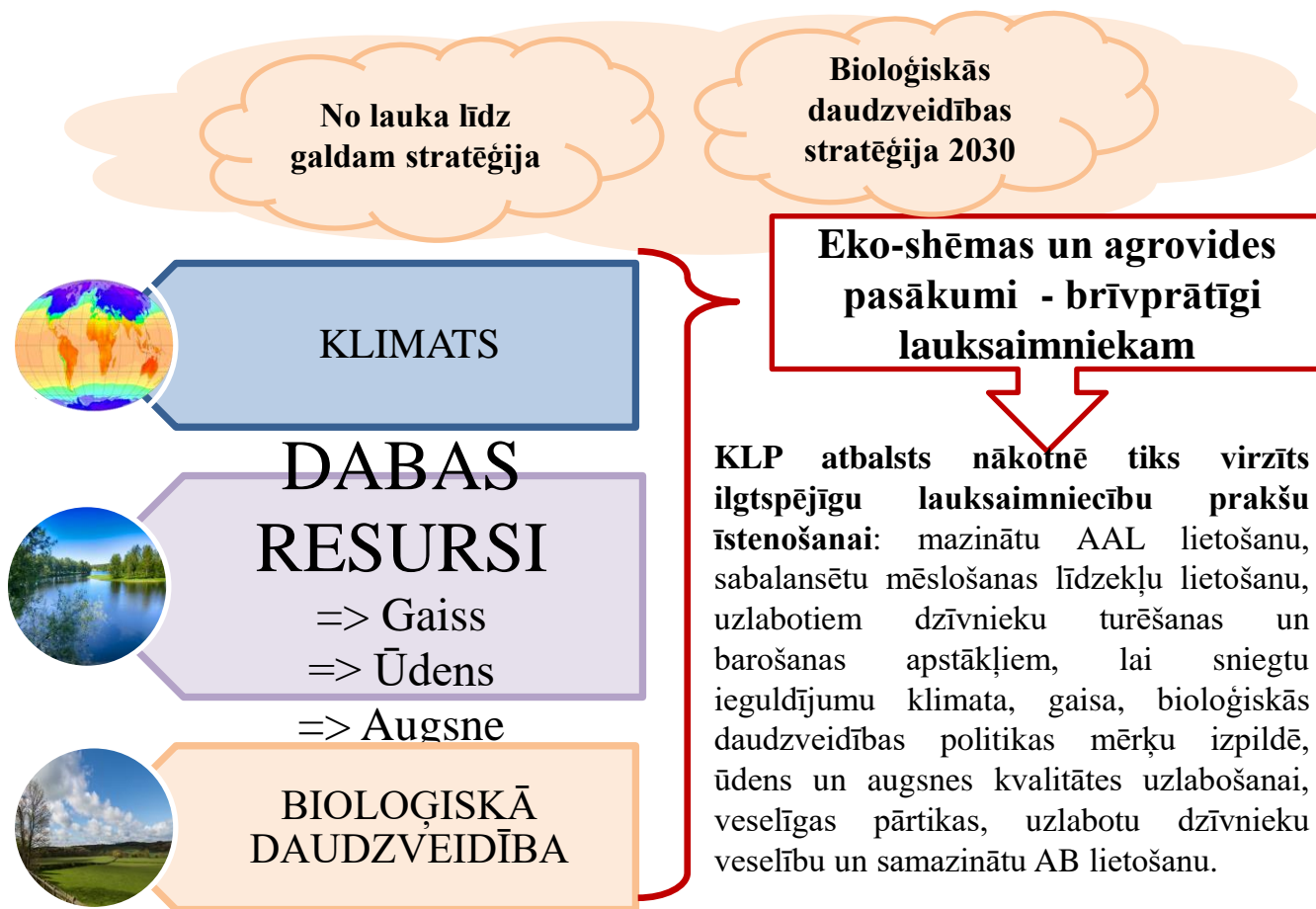
Lauksaimnieciskā darbība

**Pārtika, darba vietas,
agrotūrisms**

Zemkopības ministrija

Lauksaimnieciskās darbības ietekme vides/klimata jomā

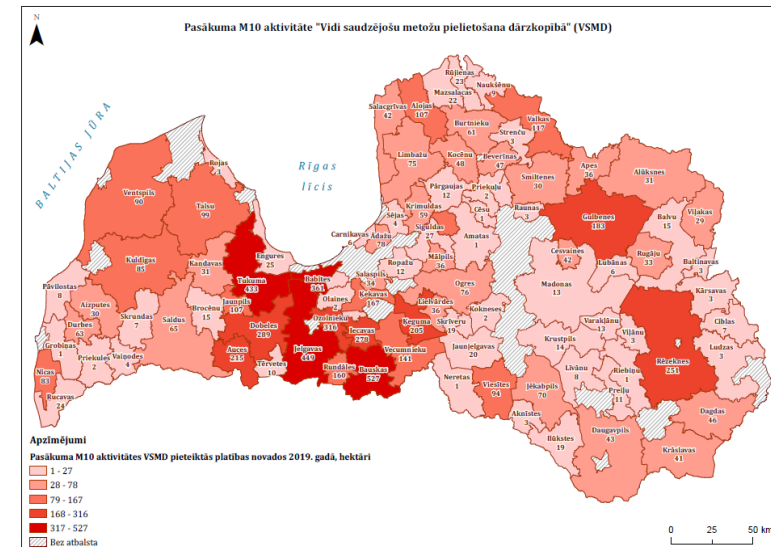
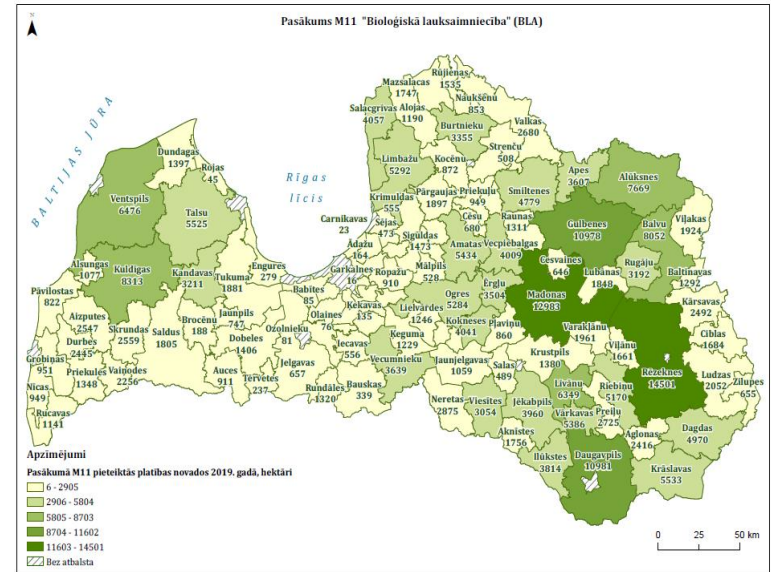

Zemkopības ministrija

Nākotnes tendences resursu izmantošanai

Nākotnes tendences rāda, ka ES biodaudzveidības stratēģija būtiski veicinās stimulēt tādu lauksaimniecisko ražošanas sistēmu attīstību, kurās tiek izmantotas aizvien vairāk videi, klimatam un bioloģiskajai daudzveidībai draudzīgākas metodes, kā piemēram:

- Bioloģiskā lauksaimniecība;
- Integrēta dārzkopība;
- Integrētā laukkopība;
- Precīzās tehnoloģijas lauksaimniecībā;
- u.c.

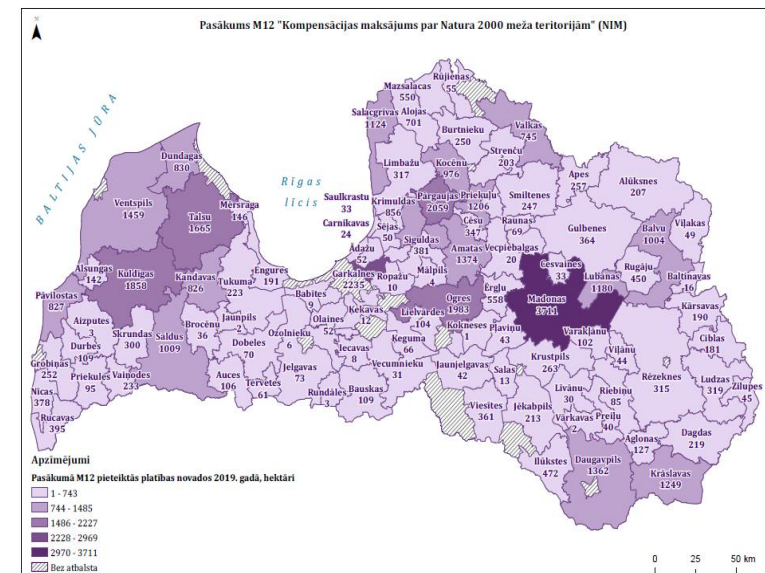
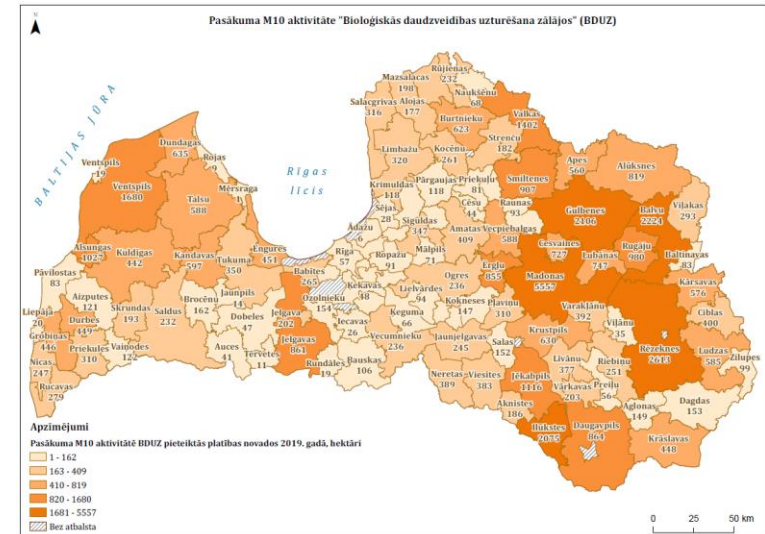

Zemkopības ministrija

Pasākumi bioloģiskās daudzveidības saglabāšanai un uzturēšanai

- Jau šobrīd PAF nosaka nepieciešamību veidot un uzturēt *Natura 2000* tīklu, kura iekļautas gan mežu zemes gan lauksaimniecībā izmantojamās platības.
- Īpaša loma ir dažādu Biotopu saglabāšanai un pareizai apsaimniekošanai, uzturēšanai.
- KLP ietvaros vieni no būtiskākajiem ir bioloģiski vērtīgie ilggadīgie zālāji, kas atzīti par Eiropas nozīmes biotopiem un atkarīgi no lauksaimnieciskās darbības. Ne mazāk svarīgas ir Eiropas nozīmes putnu dzīvotnes.
- Savu lomu nezaudēs arī mežsaimnieciskie aprobežojumi meža zemēs, kas iekļautas *Natura 2000* tīklā t.sk. mikroliegumos.

Zemkopības ministrija

Latvijas stratēģiskie uzstādījumi kopējās lauksaimniecības politikas īstenošanai pēc 2020.gada

- 1 Palielināt pievienoto vērtību, sadarbojoties un ražojot konkurētspējīgu produktu vietējam un eksporta tirgiem
- 2 Kāpināt lauku mājsaimniecību ieņēmumus līdz vidējiem valstī
- 3 Zināšanās balstītu uzņēmējspēju veicināšana, sekmējot inovāciju un zinātnes rezultātu ieviešanu praksē
- 4 Plaukstoši lauku apvidi, veicinot ekonomisko aktivitāti, nodrošinot infrastruktūru un saglabājot apdzīvotību
- 5 Katra saimniecība, efektīvi izmantojot resursus, iegulda bioloģiskās daudzveidības saglabāšanā un klimata pārmaiņu mazināšanā
- 6 Droša un kvalitatīva vietējā pārtika, kas pieejama ikvienam patērētājam

Zemkopības ministrija

Kādas ir nākotnes tendences dabas resursu (kapitāla) izmantošanā no ministrijas pārziņā esošo jomu perspektīvas? Īpaši tās, kuras tiek iestrādātas jaunajās ES politikās un regulējumos

Zemkopība

Zaļā kursa mērķa sasniegšanā visām tautsaimniecības nozarēm būs jārikojas - investējot jaunās videi draudzīgās tehnoloģijās un jāatbalsta inovācijas

Stratēģija “No lauka līdz galdam” ir viens no Zaļā kursa elementiem. Stratēģijas mērķis ir virzīties uz veselīgāku un ilgtspējīgāku ES pārtikas sistēmu,

- Apgādājot Eiropas iedzīvotājus ar veselīgu, cenas ziņā pieejamu un ilgtspējīgu pārtiku,
- Ierobežojot klimata pārmaiņas,
- Aizsargājot vidi un saglabājot bioloģisko daudzveidību,
- Radot taisnīgu ekonomisko atdevi piegādes ķēdē,
- Izvēršot bioloģisko lauksaimniecību,
- Mazinot pārtikas zudumus un izšķērdēšanu.

ES **Biodaudzveidības stratēģija 2030.gadam**: lai atbalstītu ilgtspēju gan dabā, gan lauksaimniecībā (*biodaudzveidības samazināšanās, augsnes degradācija tiešā veidā ietekmē pārtikas nodrošinājumu*), šī stratēģija darbosies kopīgi ar jauno stratēģiju “No lauka līdz galdam” un jauno kopējo lauksaimniecības politiku.

Klimatneitralitāte 2050 SEG emisiju samazināšana, piesaistes palielināšana

Zemkopības ministrija

Reģionu lomu dabas kapitāla pārvaldībā

KLP ietvaros reģioniem ir pazīstama LEADER pieeja. To piemērojot, reģionam/teritorijai jāizstrādā sabiedrības virzīta vietējās attīstības stratēģija, kas paredz teritorijas resursu un iespēju apzināšanu, kā arī vajadzību identificēšanu, lai nodefinētu attīstības virzienus.

KLP tematiskajā darba grupā «Lauku telpa» identificētās vajadzības, ko svarīgi akcentēt dabas kapitāla pārvaldības kontekstā ar mērķi sekmēt arī ekonomisko attīstību:

- **Nodarbinātības un ienākumu iespējas, atbalstot uzņēmējdarbību un ražošanu, t.sk., bioekonomikas veicināšana alternatīvu ienākumu gūšanai un papildus nodarbinātības iespēju radīšanai.**
- Kopdarbības atbalsts, t.sk., zaļā publiskā iepirkuma veicināšanai, īsajām piegādes ķēdēm – *piemēram, ilgtspējīgas vietējās pārtikas sistēmas veicināšana vietējā patēriņa nodrošināšanai;*
- Teritorijas identitāte (t.sk. teritoriju zīmoli) – *iespējams, arī izmantojot/attīstot reģiona rīcībā esošas dabas bagātības (tūrisma un citas uzņēmējdarbības potenciāls);*

Horizontālā mērķa ietvaros īstenojamās konkurētspējas sekmēšanas vajadzības

- Kvalitatīva izglītība un zināšanas – pieejamība, gan kvalifikācijas celšana, gan pārkvalificēšanās.

Zemkopības ministrija

Paldies par uzmanību!

Ilze Silamiķele ZM Meža departaments
Meža nozares attīstības un atbalsta nodaļas vadītāja vietniece
Ilze.Silamikele@zm.gov.lv